

TELEGRAFUL ROMAN.

N° 99.

ANUL X.

Sibiș. 13. Decembrie 1862.

Telegraful este de dor ori pe septem-
miaz: Joia și Duminică. — Prezența
raționea se face din Sibiș la expedieră
foiței; pe afară la 4. p. poște, și
bani gata, prin scrierile frankate.
adresele către expedieră. Prețurile
prezențiale pentru Sibiș este pe
an 7. fl. v. a. iar pe o jumătate de an
3. fl. 50. kr. Pentru celelalte părți
ale Transilvaniei și pentru provin-

tele din Monarhia pe un an 8. fl. v. a.
iar pe o jumătate de an 4. fl. v. a.
Pentru prinț. și pentru străine pe un
12. fl. pe 1/2 an 6. fl. v. a.
Inseratele se plătesc pen-
tru prima dată, oricând 7. kr. pentru
ca. litere mici, pentru a doua dată
5 1/2 kr. și pentru a treia repetiție
3 1/2 kr. v. a.

Cuventulu de tron

la inchiderea sesiunii senatului imperialu.

Onorati membrii ai senatului Meu imperialu!

Cu cuvinte de 'ncrederea Mea imperatésca V'am salutat, cându V'am adunatu împrejur-mi pre D-le Vóstre, pre prinții casei Mele și pre preavenerabili, illustri și onorabili membrii ai senatului Meu imperialu, spre a 'ntreprinde unu opu, care cu ajutoriulu lui Ddieu sa 'ntemeieze cu statornicia ferícirea Austriei.

Insociti de binecuvântările și urările credințioșeloru Mele popóre, V'ali apucatu de problem'a, carea Eu prin institutiunile aduse prin diplom'a din 20 Oct. 1860. și prin legea fundamentala din 26 Februaru anulu trecut le am pus in mânilor Dloru Vóstre.

In momentul de fatia, in care incheiu antái'a sesiune a senatului imperia'u, enunciu cu multemire, și acceptarea, ce o-am pronunțiatu in ór'a aceea, nu s'a insielatu, ca 'ncrederea Mea in prosperarea opului inceputu cu putere comuna s'a intaritu.

Neturburate ne remasera pastrate fruptele pacii, și potemu sperá, ca și d'aci 'ncolo ne vom poté bucurá de acestu bunu pretiosu.

Multu s'au intaritu 'ncrederea in puterea Austriei. Resolut'a eii procedere pe cărări nóue a le desvoltarei pacinice i-au asigurat respectulu popóreloru și a ren'viiatu cu caldura nóua simpatihiele staturiloru imprietinite.

Mare și grea fu problem'a cea data senatului Meu imperialu. Cu seriozitate resoluta și cu pricepere chiara V'ati apucatu de rezolvirea eii.

Ceea-ce se poté ajunge in launtrulu marginiloru activității Dloru Vóstre, ati cunoscutu cu ochi ageri, și spre cascigarea acelor'a ati conclucratu impreuna cu regimulu Meu din tóta puterea,

Pe cale constitutiunala s'au adusu unu síru de legi momentóse.

Precum libertatea svaturiloru și netiermurit'a espressioni a pareriloru DVóstre individuale, asiá și manifestarea opiniunii publice, incatu aceea vorbesce prin gur'a pressei, s'a pus sub scutulu legiloru, și libertatii personale i sau datu garantia mai tare. Prin supplinirile decise ale condiceii penale comune și militare, prin decisiunile asupr'a competintiei judetieloru și a dirigatoriiloru administrative in casuri de prevaricare, s'au plinitu lipsele, ce le adusesera schimbatele referintie ale tēmpului.

Legea pentru procederea comparatiua are de a delaturá pagubele ivite pan' acum'a ale acestei procederi, pana cându se va infiintá o ordine nóua de concursu.

Primirea unei legi nóue comerciale, carea și prin pretiulu seu din launtru se recomandá și carea in staturile confederative germane vecine primu putere de lege, nu va lipsi, a da intereseloru comune avantažiulu doritu. Legea pentru delaturarea partiála a roboteloru arata pe calea liberei desvoltari a proprietatii unu progresu, care se facu de mai multu de diece ani, prin mesurile pentru desgreunarea pamentului.

Un'a din cele mai momentóse probleme ale dieteloru conchiemate va fi, a conclucrá pe calea decisiuneloru principale priimate de Domni'a-Vóstre la zidirea organismului comuneloru in regatele și tierile nóstre. Ordinarea economiei statului in tóte directiunile au cerutu deosebit'a Domni'a Vóstra ingrigire.— Cându eu, condusu de considerári, ce Vi s'au impartasitu la tēmpulu seu, amu impoteritu și amu insarcinatu pre Ministeriulu Meu, de a Ve propune bugetele pentru anii 1862 și 1863 impreuna cu preliminarile unei legi de finantie, ce se tinu de ele, aceste bugete D-Vóstra le ati cercetat cu silintia consciințioasa și le ati intaritu prin consimțiu-ve.— Cu multemire amu vediutu, ca încercările regimului Meu,

de a produce prin cea mai mare impucinare a speseloru statului intre venituri și erogatiuni o proportiune mai favoritoare, au fostu spriginite din partea Dloru Vóstre cu taria și cu succesu. In privinti'a acoperirii cestoru din urma, considerându impregiurările cu chiaritate, ati purcesu de-la principiulu, ca cele-ce lipsescu trebuiescu supplinite parte mare prin propriiele poteri ale imperiului.

Esecutarea acestui principiu e nedespartibila de necesitatea, de a 'mmulti sarcinele comune prin urcarea contributiunii. Ori câtu mi pare de reu pentru acésta necesitate, totusi multele esperiintie M'au umplutu de convictiune, ca popórele Mele aceste jertfe, prin care are numai de a se inaintá puterea și ferícirea Austriei, suntu gal'a a le aduce cu probat'a abnegatiune. Speru, ca sarcinile, impartându-se deopotriua, acolo unde greutatea loru se simte mai tare, câtu de curendu le voiu vedé usurate. Spre aceeași tiēnta, de și numai mediatu, suntu indreptate unele alte legi, ce esira din svaturile Dloru Vóstre. Prin delaturarea dărei baiesiesci baitulu s'a eliberatu de o contributiune, ce impiedicá pana acum noroc'sa lui aventare. Punerea sub dare a vinarsului dupa mesur'a productiunii pentru unu ramu insemnatu de economi'a nationala alu productiunii a datu o cinosura mai drépta pentru compararea contributiunii obvenitóre. Intr'alta parte a contribuierei de consumu modulu de pan' acum alu luărei eii, care dedea ansa la plansori, s'au inlocuitu prin altulu mai corespundiatoru. Delaturarea vâniloru de transitu și a contributiuniloru de estre, ce le suplinea, incepu de acum a-si aretá influinti'a favoritoare asupr'a comerçului. Și pentru Dalmati'a, dupa suspendarea vâniloru de transportu, folósele pusețiunii eii maritime se voru poté aduce la rezultate mai bune. Legea, ce reguléza control'a datoriei statului, assecura reprezentantiloru imperiului inflinti'a cuvenita la supraveghiarea eii și a impregiurárilor, ce se tinu de ea. Prin legea de banca s'au pus fundamentale invoieiri intre administratiunea finantiara și reprezentantii banței nationale, prin care referinti'a loru catra statu sa se reguleze și ele sa se consolideze. Silinti'a cea zelósa, ce o-ati pus pentru infiintarea acestoru legi, faptul complinitu alu impucinării dărilor și alu venituriloru mai bune ale anului trecut nu lipsira, a produce pretutindenii sensatiune favoritoare. Insociti de observatiuni, ca progredemu spre mai bine, Ve re'ntornati in patria-Ve, unde veti intempiná activitate nóua. Acolo veti fi stēpii și midiloci-torii aceloru principii, pe care se baséza legile constitutiunale, ce le am datu Eu, și de care voiu tiné strinsu cá și pana acum. Nu veti oboși intru silinti'a, de a face și mai intima legatur'a, carea de sute de ani incinge pre popórele Austriei spre binele loru propriu. Prin acésta realizării fortei Mele resolutiuni, de a pastrá unitatea imperiului, (vivate lungi!) și de a duce lucrulu constitutiunii celu inceputu la deplinire, veti dá și concursulu Dloru Vóstre. Spre ajungerea acestei tiēnte pe calea presemnata prin legile fundamentale voru fi indreptate seriósele silintie ale regimului Meu fâra incetare.

Dimitendu-Ve, onor. membrii ai senatului Meu imperia-
lu! cu multumit'a Mea și cu assecurarea gratiei Mele impe-
ratesci, Me voiu bucurá, de a Ve revedé la anulu adunatu
impregiurulu Meu la senatulu imperia-
lu, spre a continuá patriotica-Ve activitate.

Cerulu, care numai de curendu Mi a datu Mie și casei
Mele unu semnu ferictoru de grati'a sea, care semnu po-
pórele Mele l'au salutat cu profunda bucuria (aplause tu-
multuóse!), cerulu sa dea preapotintea sea binecuvantare, cá
Austri'a sa crésca și sa 'nflorésca, tare prin concórdia
și inannunata cu tóta onórea!

Sibiu 10 Decembre Gazetele vienesse aduc despre Mitropoli'a noastră ortodoxă următoarele sciri: Curi'a papale au datu protestu in contr'a inființării Mitropoliei noastre, si ca momentulu religiosu nu face lucrulu principale in aceasta cestiune, celu pușinu pona atunci, pona candu nu se voru supera unele greutati politice, de care prelunga aceea, ca sa fia patriarchatul romanu numai ardeleanu, sau ardeleanu-ungurescu? se tiene si aceea: resiede-va Patriarchulu in Ardealu seu in Ungari'a? Cancelari'a unguressca, precum se intielege de sine, va cęsta din urma, ear Cancelari'a ardeleana va cea dintaiu, si ca Ministeriulu de statu sprijinesce parerea Cancelariei unguressca. — Noi dicemu, ca nu ne spariamu de aceea, ca curi'a papale este in contr'a restaurarei Mitropoliei noastre, caci promisiunea imperatęsca din 27 Sept. 1860., prin carea Maiestatea Sa sau induratu a se enunția, ca nu este neaplecatu inființării unei Mitropolii pentru romanii ortodoxi, sta mai presusu de acea pofta a curiei papale. Ni se pare, ca Papa in privinti'a aceasta este sedusu de aceea, cari dicu, ca suntu fratii nostrii. —

Ce se tine de celalaltu pasagiu, ca adeca in regiunile mai inalte ale Guvernului centrale s'aru fi nascutu disparitatea de idei despre aceea, ca sa fia Patriarchatul, va sa dica, Mitropoli'a noastră numai ardeleana, seu ardeleana-unguresca? observamu, ca in petitiunea cętra Maiestatea Sa din 15 Martiu a. c. amu espusu lamuritu, ca noi ne rugamu a ni se dă voia din partea Imperatoriului spre restaurarea vechei noastre Mitropolii ardelene, si asi'a n'amu cerutu Patriarchatu. Noi Mitropoli'a noastră vechi'a ardeleana pu o luamu dupa provincia politica, ci dupa provintia bisericeasca, precum ea au existatu mai nainte de disolvarea ei, si precum se afla dęnsa in diplome imperatęsca si patriarchale. Petiti'a noastră este destulu de chiara, si speramu, ca barbatii de statu voru lasa unui Sinodu constituante decidera tuturoru acelor momente, care le aru cere folosulu reciproc au bisericeii si alu statului. —

„Korunk“ adusese scirea, ca diet'a transilvana se va conchiama in 1-a Ianuariu pentru alu 10-lea Aprile la Clusiu. La acęst'a raspunde corespondintele Vienesu alu Lloidului pestanu, cumca impartasirea acęst'a, in catu atinge lo culu, se basęsa numai pe supositiuni, caci elu pōte se ne impartasiesca din fuintana secura, ca cestiunea, in care locu se se tiena diet'a, este inca deschisa. In Cancelari'a aulica a Ardelinui se privesce dispositiunea pentru locul dietei ca o prerogativa s corōnei, care dupa dreptulu publicu alu Transilvaniei nu se pōte combate. Apoi se scie, ca p. e. diet'a dela anulu 1837 sa tienu in Sibiu, alta dieta in diferite timpuri la Mediasiu, Sighisiōr'a si Clusiu, si ca ea tiene stensu de acea parere, ca cetatea din urma nu are dreptu de vreo prerogativa a fi cetatea dietei. Cestiunea dara la tōta intimplarea inca e ne decisa, si corespondintele afirma, ca cugeta a fi bine informatu, dęca dice, ca decisiunea locului va urma mai pre urma. — Mai de parte dice corespondintele, ca din acęsta deslucire potemu deduce si aceea, ca ficsarea dilei inca nu va fi potutu urma, cu tōte ca diferinti'a terminului aretatu nu pōte fi mai mare ca de 14 zile.

Cu acęsta scire aducemu in legatura ca unu curiosu si aceea ce o citiramu in „Sieb. Bot.“ dela M. Osiorheiu, ca adeca acęsta cetate aru fi aleasa pentru tienera dietei asteptate cu atata doru, pentru ca Ungurii suntu in contr'a Sibiului, ęra sasi si romanii in contr'a Clusului si tōte asemenea in contr'a strimțōrei localitatiloru in Alb'a-Iuli'a.

Citimu in „Concordi'a“: Escelenti'a Sa Eppulu Andreiu Bar. de Siagun'a in anulu trecut, — cu ocaziunea calatoriei sale la Vien'a, in caus'a metropoliei trecandu prin Fechetetu la graniti'a Ungariei, si vedindu bęseric'a cea frumoasa a romaniloru de acolo, i-a laudatu, ęr' dupa acea, pe spesale sale proprii a facutu Escelenti'a Sa unu orologiu pentru acea bęserica, carele i-a costatu 525 florini v. a.

Atat'a „Concordia“. Scieamu si noi despre acestu daru alu Esc. Sele, dar nu voiamu sa-i luamu pretiulu moralu prin publicare. De ore ce in sa fara vin'a nostra a esitu in publicitate, trebuie sa adaugemu, ca nu multu mai nainte parochulu nostru de acolo, avendu convorbire cu proprietarul localu, contele Z., i-a spusu de cheltuielile comunei cu radicare bisericeii si l'a rogatu sa plinesca un'a, ce l'psesce: unu orologiu in turnu. Cont. respunde, ca bucuros va face, candu va fi bęseric'a de legea lui (cea apuseana). „Acęst'a n'o facemu nici pentru o bęserica, necumu pentru unu orologiu!“ respunsese credintiosulu preotu, intielegendu tendinti'a aceloru

cuvinte. — Esc. Sea, Eppulu Siagun'a, calatorindu pe acolo si vedindu bęseric'a cea noua, frumoasa, cu turnu acoperitu cu tinichea, au laudatu zelulu comunei, au intielesu cu dorere conditiunea, cu carea proprietarul aru fi daruitu orologiu, si 'ndata s'au hotaritu, a face pe spesele sele orologiu doritu, care suna acumu prin romantic'a vale a Lacului Negru! —

Sabiin in 12 Dec. Domnisiōr'a Constanti'a Dunc'a cu stimabil'a sea mama au parasitu adi Sabiulu, luandu-si drumulu prin Brasiova cętra principate. Acolo o astępta o cariera din cele mai frumoase, ce suntu date omenloru: cariera de a conlucra la educatiunea tinerimei. Fericitamu pre domn. Dunc'a pentru nobil'a problema, ce si-a luat, fericitamu in sa si pre tier'a vecina, carea posedea astfelu de fiice. Caci ne amu convinsu, ca domn. Dunc'a unesce in sine unu spiritu ageru, genialu, petrunderu cu o inima nobila si deschisa pentru totu, ce e sublimu si demnu de spiritulu omenescu. Priimirea cea cordiala si distinsa, ce o avu aci la toti-dorere pușinu! — Romani, incepundu de-la Esc. Sea Eppulu pana la junimea studiōsa, ce o onora si se onora prin tramiterea unei deputatiuni de fericitare si prin o modesta cantata de sera, speramu, ca o va fi convinsu despre stim'a, ce o avemu pentru spiritulu celu inaltu uman, crestinescu si patrioticu alu D-Sele. Urarile nostre o petrecu din locu in locu: dee-i cerulu ajutoriu intru a propaga si inradacina in patria-si ideile si simtiemintele, ce le porta: eara noua tramita-ne preste pușinu unu asemenea g-niu binefacatoru!

Ungari'a.

Representatiune

in caus'a scōleloru populare romane resaritene prin Ill. Sa Dlu T e o d o r u S e r b u, Administratorulu Comitatului Carasiu.

(Incheiare).

Dora nu va fi de prisosu a atinge acea imprejurare, ca cartile scolare si bisericesca la tōte natiunile culte, cu propasirea culturai limbei, se retiparescu de atate ori in limb'a mai desvoltata a natiunii. p. e. sant'a scriptura scrisa in limb'a magiara are mai multe editiuni: obiectulu a remastu celu originalu, dar' cuvintele, respective limb'a s'a stramutatu dupa gradulu infloririi ei, — asi'a e acęsta si cu psalmii lui Davidu ect. — si cu greus'aru putę impedece cineva in asi'a ordinatiune a preotimei magiare, prin carea, editiunile noue numai pentru aceea s'aru opri din man'a publicului, pentru ca nu suntu retiparite in stilulu celu vechiu latinisatu, ci cu o limba magiara purisata. —

In legatura cu obiectulu acęst'a, e unu atestatu pre trist, cumca consistoriile g. n. u., ca si astadi juredictiuni scolare, suntu inca neamblate si ignare in limb'a si literatur'a romana, precumu se vede apriatu din scrierile loru oficiose romane, si asi'a cum s'ar putę spera dela densele, ca si juredictiuni scolare, si dupa esperintia ca si impedece cu voia, — propasirea tinerimei romane scolare? De ore ce poporul romanu e deplinu convinsu, cumca Maiestatea Sa ces. si apostolica regesca dimpreuna cu guberniulu seu, se ingrigesce parintesce si despre sortea lui, — si citatulu intimatu gratiosu, s'a pututu dă numai cu acea convingere, ca si cultivarea poporului romanu se se pre ajute, iera nu opacęsa! —

Altmintrele, privindu si judecandu caus'a acęsta din tienera alaturatoru, si motivele aduse, poporul romanu se simte afundu vatematu pentru ajungerea scōleloru lui populare sub unu cleru strainu, — caci art. 15 de lege, din an. 1790, renduesce preste totu crescerea tinerimei a o baza pe principiulu de crescere natiunala, iera prin art. 27 totu din acelu anu, Maiestatea Sa ces. si apostolica regia, si sustiene unu dreptu rezervatu pentru otarirea in caus'a scōleloru si bisericeii g. n. u.

A' mai fostu inca odata o epoca asi'a trista pentru scōlele populare romane, candu aceste iera se supusera sub cleru, — inse Imperatulu si Regele de memoria fericita, Francisu I., prin bileta de mana preinnalta cu datulu din 12 Februaru 1810 adresata cętra Stratimiroviciu Mitropolitulu din Carlovitiu, scōlele populare de natiunaltate romana se scōse de sub cleru, si acele se pusera sub o juredictiune scolaru civila. —

Bilet'a de mana preinnalta, acumu pomenita, acelu rezultatu avu, ca prin gratiosulu intimatu alu inaltului consiliu ung. reg. de locotenintia din 1813 N-rulu 26500 s'a denumitu in Bud'a-Pest'a o deputatiune sub presiedinti'a unui consiliariu ca inspectoru supremu scolasticu pentru supraveghie-

rea scóleloru popurale g. n. u. peste tóta tíer'a, iéra in districtele deosebite, conformu cu natiunalitatea popóreloru, s'au denumitu 6 directori scolari, — si acést'a dispunere acelu resultatu avà, ca scólele romane se administrara prin directori romani pana la anulu 1849. —

Cu inceputulu deceniului de curendu trecutu, deputatiunea scolara sustátore in Bud'a-Pest'a, s'a disolvatu, si disolvarea ei din partea poporului romanu s'aprimitu cu bucuria, mai alesu, pentru ca din fundatiunea scolara natiunala, carea s'a strínsu mai cu séma din tasurile bisericiloru romane, unii membrii ai deputatiunii furara fórté multu, — inse in loculu deputatiunii, si directoriloru, se denumira consiliari séu inspectóri scolari pentru scolele romane g. n. u. —

Acést'a e acea epoca, candu se introdusera literele latine in cartile sclare prin aprobarea préinnalta, cartile sclare incepurá a se curati de cuvinte straine, iéra scólele popurale sporíndu-se, poporul romanu, a inceputu a se cultivá, — dar' acuma, prin ajungerea scóleloru lui sub cleru strainu, romanii nu numái cá numái spéra mai departea desvelire a cultivareloru, má, indreptatiti de sperantie mai bune prin pretensiunile geniului timpului, si principiile de egal'a indreptátire, serbatoresce dechiarata de Maiestatea Sa, — se vedu despoiati chiaru si de aceste. —

E adevéru, ca si peste scólele catolice priveghiéza preotínea, si acele se administreza sub influint'a acestei, — dar' dóra, si numai din privint'a uniformitatii, si scólele popurale de natiunalitatea romana se fia supuse juridictiunii preotímii, — e superioriu pentru romani, caci consideranduse episcopii si consistoriele diecesane, aceia suntu numai serbi, iéra consistoriele suntu compuse mai alesu din protopopi serbi. — Clerulu romano catolicu e cu simtiri natiunale, si cá natiunala a escelatu in tóte timpurile, — a nisuitu, cá se redice si consolideze natiunalitate magiara prin scóle popurale si institute bune, a desveli si cultivá tinerimea prin carti alese pentru pretiulu lorudín launtru si magiarime curata, — si despre acestu cleru romanu catolicu se póte dice cu cunosciintia, ca standu pe gradulu innaltu a culturei, — i se cuvine chiar si numai pentru acési'a, cultivarea tinerimei; — dar' romanii, dela clerulu mai innaltu de alta natiunalitate, si dela clerulu lor propriu, dar' preste totu in gradulu de josu a culturei, nu se popu nutri nici cu o sperantia, ce i-ar' indreptati spre propasire, — má vedíndu ei pedecile, ce i s'au pusu pentru cultivare, se simtiescu a fi espusi de préda sclaviei spirituale. —

Caci déca luamu in consideratiune chiamarea preotíloru comunali, chiar' si numai cá si caticheti in timpul trecutu, e o esperintia universalá, ca nici acést'a nu o implinira cu consciositate, séu nici superficialu, de óre ce insisi invetiatorii fura siliti a propune si catechismulu, panace catichetii respectivi preste totu anulu, séu nici cându venira in scóla, séu numai innaintea esamenului cu cateva díle cercara, cumu s'a propusu catichisulu, escusandu-e cu aceea, — si altu mintrele cu to'u dreptulu, ca trebuindu a se ingriji de trist'a loru sórte, suntu siliti a si castigá pana de tóte dílele cu sudórea propria prin agricultura, si asiá. si din acést'a privint'a, abi'a s'aru puté incredintia preotii g. n. u. cu conducerea scóleloru, si cu chiamarea cea ponderósa fatia cu aceste. —

Románii totusi nu aru fi straini de acea idea si sistema, cá si scólete loru popurale se se administreze prin juridictiunile diecesane, respective prin preotíme, — déca persónele de frunte a le diecesei, la poporul romanu ar fi romane, — déca numai barbatí culti s'aru sfinti de preoti si numerulu acestor'a rínduse, aru fi provediuti cu salariu dela statu; — dar' intre imprejurarile de fatia, cu durere trebuie se esperedie, ca aceia, carii aru avé chiamare mai santa, si datorintia mai scumpa, indemnati de iubirea aprópelui si cuventulu religiunei crestine se sprignéscá si consolide moralitatea si desvelirea poporului romanu, si pentru acést'a in tóta viét'a loru se se sacrifice, — de o mie de ori cu durere, cáci acestia, in fatia lumii se redica cá si dusimani spre stricarea acelu poporu, din a carui sudóre capeta pana cea de tóte dílele. —

Cându dara m'amu silitu, cá se aretu Innalt. Cons. ung. reg. de locotenintia, resultatulu castigatu, si impresiunea asupra poporului romanu in umarea intimatului gratiosu, folosíndu me cu consciositate de alaturatele representatiuni, totu de odata amu avutu de scopu, cá despre starea acestei cause, se dau desluciri sincere si dataté; in fine pe bas'a decisiunii sub N-rulu 66 a adunarii dirigatoriloru comitatensi din 7 si 8 Aug. 1862 indresnescu a aretá dorint'a poporului romanu in privint'a scóleloru g. n. u. de natiunalitatea romana, in urmátórele. —

Scólele g. n. u. de natiunalitatea romana se se elibere de juridictiunea scolara, respective de ocaruirea clerului, — si pentru ele se se denumésca o juridictiune civilá, statátore din barbatí romani, séu directori scolari romani. —

Pentru acést'a, subscribulu, indemnatu de acést'a repetita, si dupa parerea s'a, drepta dorintia a romaniloru, — sumu silitu si acea rogare a romaniloru a o mai adauge, cá acést'a causa, recomandandu-o gratiosului patrociniu, si amorii de dreplate a Inn. cons. ung. reg. de locotenintia, — si prin innaltu acelasí patriotice si parintesce spriginíndu-o se se astérna la préinnaltulu tronulu alu Maiestatii Sale imp. si apostolice regesci pentru o resolutiune favorítore. —

In Lugosiu 25 Septembre 1862.

pre aplecatu servu

Teodoru Serbu m. p.

Administratorulu Carasiului.

Acést'a representatiune n'are lipsa de Comentariu pentru zelulu Ill. Sale D-lui Administratoru in caus'a scóleloru popurale romane. —

Dr. Marienescu

Asesoru.

In. nr. 96. alu acestui dívariu aduseseram o corepundintia din Pest'a, prin carea se aperá d. Serbu, admin. comit. Carasiu, de invinuirile, ce i se facura in „Reform'a.“ In aceeaasi causa ni sa tramite din partea altui onor. corespundinte articululu urmatoru, care, fiindu o cronica interessanta a intempariloru din urma din Carasiu, ilu impartasímu aci in totu cuprinsulu lui.

Desluciri din Carasiu. In numerulu 86. a „Telegrafulu Romanu,“ s'a publicatu o corespundintia a „Reformei“ din Bucuresti. Acést'a corespundintia subscrisa de Dlu Georgiu A. Poenariu se referéza la imprejurarile din Carasiu. in caus'a asociatiunii dameloru romane din Lugosiu pentru ajutorarea tinerimii, si in caus'a limbei.

E o placere a vedé, cá fratii de peste Carpati se intereséza de caus'a nóstra, si atunci candu densii ne critica si rumpu nuéu'a asupra fapteloru nóstre, avemu datorintia se le multiimim de ne indrépta, si sei indreptamu, de cumva suntu informati reu.

Ce se atinge de antea parte a corespundintiei, referátore la Dómnia Ema Serbu, si respective la asociatiunea dameloru romane din Lugosiu, aceea o subscrisa cu bucuria totu romanulu adevératu; — iéra ce se atinge de partea a dou'a, adeca de caus'a limbei, si de fostulu Comite supemu Dlu Emanuilu Gozsdu, si de administratorulu de adi Dlu Teodoru Serbu, — eu mi tienu de datorintia, nu pentru verificarea acestorú persóne, caci la acést'a nu am nici dreptu, nici datorintia, — ci pentru deslucirea unoru imprejurari false din corespundintia numita a Dlui Poenariu, a desveli si respunde urmátórele. —

Imprejurarile, si caus'a anecsaríi Banatului e reu atinsa in corespundintia. —

Innaintea de 20 Oct. 1860, de timpul edarií diplomei, a caletoritu prin Banatu — si nu numai la Lugosiu — Escelentia Sa fostulu Gubernatoriu Saint Quentin, — cu ce missiune nu se scie, dar' se vede a fi cercarea unoru imprejurari. La timpul aci atinsu a iesitu diplom'a pentru Ungari'a, si dupa acést'a, se nascú ide'a de anecsaarea, séu neanecsaarea Banatului. — In 18—19 Noembre 1860, mai multi bravi romani se adunara la Ilustritatea Sa Dlu Andreiu Mocioni in Timisiór'a, si se sfatuirá in caus'a acést'a. — Resultatulu a remasu, cá romanii nu vreu anecsaarea Banatului, si pentru acést'a se representara la Es. Sa Mensdorf Comisariu ces. reg. in Timisiór'a, si-i dechiarara, cá nu vreu anecsaarea, ma, petitiunara si la Majestatea Sa, si cerura séu independintia Banatului, séu incopciarea lui cu Transilvani'a. — Aci retacescu Dlu Poenariu, de órece Dlu Gozsdu pe timpul acest'a erá inca cá si advocatu in Pest'a — si póte cá inca nici scia, cá in anulu viitoriu vá se mérga de comite supemu in Carasiu. —

Adevératu cá romanii fura intrebati in caus'a anecsaríi, si cá multi, carii nu-si asteptá resarirea sórelui loru in sistem'a din Vien'a, lucrara pentru anecsaare, — barbatii cei adevérati si inteligintia natiunala inse n'au voitu anecsaarea, — acést'a totusi se intemplá — dicendu asiá — si in contr'a vóintiei romaniloru. — Romaniloru peurma — la temerea loru — li se asigurá natiunalitatea prin rescriptulu din 27 Dec. 1860. in genere si cam nerespicatu, mai multu prin deregatori romani decatu prin limba, séu alte institutiuni politice. — Di-

plom'a din 20 Oct. facu limb'a oficiosa in Ungari'a, — limb'a cea magiara; iera rescriptulu din 27. Dec. facu din Banatu, Ungari'a. — Dlu Gozdu abia in Febr. 1861. veni la Lugosiu, si in 19 se tienu adunarea generala pentru formarea Comitetului. — Romanii atunci incepura ceva a lucra pentru limba, — si Dlu G. promise ca va nazui ca pe calea legala se introducea limb'a romana de oficiosa in launtrulu comitatului. „Calea legala“ era o devisa a timpului, intocm'a ca „dreptu istoricu“ si diete, la cari se provocau magiarii; — si ce s'ar fi constituitu in comitatu prin dreptulu autonomini, seu s'ar fi octroatu de susu, afara de legile din 48, si alte multe, era nelegiuitu, nedreptu. — Unu ceva curiosu, ca romanii se provocau la diploma si rescriptu, si autonomi'a comitatului, si pe bas'a acestor'a voia se introducea limb'a romana, — pauca ce magiarii si partisanii loru in Carasiu, introdusera limb'a magiara pe bas'a legiloru din 48, — afurisindu diplom'a — si mai tardiu, dupa unu anu, magiarii introdusera limb'a magiara in locul acelei romane — prin guberniulu conservativu — chiaru pe bas'a diplomei! Destulu ca in Febr. 1861. limb'a romana nu se putu introduce, si romanii remasera mai multu nendestulati, si atitiatu. —

Romanii asteptara peurma la tota congregatiunea oca-siune, ca se desbata caus'a limbei, dar' prin pedeci, din cause, si mai alesu prin acea imprejurare, ca diregatorii romani, dela carii se astepta energi'a cea mai mare, erau la dieta, se re-icua desbatarea limbei, pana la rentorcerea acestora. — Renturnandu acestia acasa, — dupa parerea unor'a — spriginiti de proiectulu comisiunii natiunale, emisa in caus'a natiunalitatiloru din sinulu dietei, si indemnati de zelulu, ce-lu avea membrii romani ai comitetului comitatensu, veniti in numeru mare pentru introducerea limbei pe 5. Sept. 1861. la congregatiune, — caus'a limbei cu fortia moralu se aduse pe tapetu in congregatiune.

Lupt'a era grandiosa; si se pote dice, ca a facutu onore tuturoru romaniloru, ori de ce colore politica ar fi fostu pana atunci. — ca-ci pentru limba se vediu unirea tuturoru romaniloru. — Sub Nrulu 948. se aduse dara decisiunea pentru introducerea limbei romane de oficiosa in Comitatu Carasiului. — (Va urma.)

Oradea-mare diu'a St. Andreiu 1862.

Diu'a santului Andreiu s'a serbatu asta-di in beseric'a nostra cu o desclinita solenitate, pre cum trebuesce se se serbeze o di, carea e onomastic'a a loru doi barbati bravi si capi ai naciunei nostre, a Escelentiei Sale Andreiu Bar. de Siagun'a, si a Ilustratii Sale Andreiu de Mocini. — Sant'a misa fu celebrata de d-nul parinte Paulu Fasia, innatiandu cu totii rogaciuni pie catra Domnul ceriuriloru pentru indelungat'a vietia, sanetate si fericirea acestoru barbati ai nostri, carii au condusu cu atata intielepciune si devotamentu naciunea nostra, partinindu-o inantea gratiosului tronu, aperiandu-i drepturile la locurile competinti in faci'a lumii; iara ei, aretendu-i calea, pe carea mergandu potu se scape de cursele inamiciloru. — Mari si multe marite au acesti barbati pentru naciunea romana, iara romanulu ascepta si de acu in ante multe de la densii, mai de aprupe: caus'a metropoliei nostre, — pentru carea se lupta acesti barbati bravi, dis: nopte, — inca nu e decisa la locurile innalte, si romanulu a legatu tota speranti'a de ei, fiindu convinsu, ca ceriulu binecuenta tota intreprinderea legale, astu-felu si caus'a nostra drepta fiindu, ceriulu o va binecuenta, iar' monarcul o va decide dupa simtiulu de dreptate, tradiciunala Innaltei case domnitore.

Ca o noutate placuta insciintiedu, ca stimatulu nostru domnu si mecenate Nicolau Zsiga, a medilocitu ca in orasiulu Tinc'a, — unde in ante de acesta nici pomenire era de vre unu asiadamentu romanescu — acumu se va zidi beserica si scola romana, iar' preotulu si invetiatoriulu voru ave cate un'a sestune de pamentu. — Ceriulu se-lu binecuvinte si pre acestu barbatu a lu nostru, pentru faptele lui cele multe religiose, naciunale si filantropice. G. H.

„Concord.“

Greci'a. Intrebarea greaca, carea la nceputu se pare a simpla revolta, se face totu mai momentosa si a ajunsu a fi „cestiune européna.“ Engliter'a, dupacum se adevaresce, cede Greciei insulele ionice, spre care scopu si tramise pre d. Elliot, cumnatulu lordului Russell, la Atin'a. Cum se temu Russi'a si Francia de acestu periculosu daru alu Engliteriei, prin care acest'a aru casciga simpatihie Greciei si preste totu a le orientului intr'unu modu pagubitoru pentru numtele dona poteri, se vede de ajunsu dintr'unu siru de articuli in

„jurnalulu de S. Petropole“ — organulu princ. Gortschakoff, prin care acest'a cerca a demustra, ca Engliteriei nu-i e iertatu a cede insulele ionice fara scirea si invoirea celorlalte poteri. — Grecii stau luntre si punte pelanga pr. Alfred.

Bibliografia.

In tipografi'a diecesana se afla sub tipariu

Sunete si Resunete.

Cercari poetice

de

Zacharia Boiu.

(Voru esi intr'o luna, voru cuprinde 6-7 cole savoru costu in abonamentu 50 xr. v. a. Totu venitul e menitu pentru catedral'a din Sabiiu).

In locu de recensiuone impartasimu ca-te-va probe.

I.

Doi Calatori.

„Ore cine este imperatulu seu ostasiulu,

Seu bogatulu seu seraculu,

Seu dreptulu seu peccatosulu?“

Cant. biser.

In piatia cu ncordare

Stau multime, rendu de rendu,

Domni gatili in gal'a mare

O privelisce asteptandu.

Tote stratele resuna

De carete duraindu;

Dincatru te uiti, s'aduna

Dame 'n negru, ca jelindu.

Indesandu-se astepta

Grupelu de privitori;

Ochii toti spre-o port' aiapta,

Imbracata 'n velu si flori.

Clopotelu din cetate

Tote plangu in tactu tardiu,

Din salonele ornate

Scotu groparii unu sicriu.

Corulu cant' unu cantu de jale,

Si multimile pornescu,

Pre drumaru in lung'a-i cale

Mii de urme-lu insocescu. —

Dintr'o strimta colibiora,

Print' unu bucinu parasitu,

Patru insi ducu o casciora

Cu unu ospe ostenitu.

Unu betranu si o betrana

Mergu pe urma tremurandu,

La tierana din tierana

In tacere meditandu.

Si unde merge ori drumarulu

Cest'a, cel'a 'n adeveru?

Cersitoriulu, millionarulu

Se 'ntalnesu in cimteru!

62—3

Конкърсѣ

Devenindѣ стаѣзна ливѣторѣскѣ а школеї попорале греко-рѣсѣитѣне дин Пianaлѣ ромѣнскѣ вакантѣ, сѣ decide pentрѣ окънаrea ei Конкърсѣ пѣлѣ ла 20 Дечемвре а. к.

Дориторii de a се аплика лн ачестѣ постѣ, — кѣ каре е-сте лнпрезватѣ леаѣ аналѣ de 105 ф. в. а., кварталѣ шї 3° лемне, — сѣнтѣ поѣтїдї ашї аштерне петїциѣнеle сале пѣлѣ ла сѣсѣ преѣптѣлѣ терминѣ, провѣзѣте

1. Кѣ Аттестатѣ, кѣ аѣ аѣсолватѣ Цимпацилѣ мїкѣ шї кѣрѣлѣ педагогїкѣ лн Инстїтѣлѣ Дїечесанѣ.

2. Аттестатѣ деспре пѣртареа моралѣ мї кѣпштереа рѣлѣвелорѣ вїсерїчештї -, свїнсемпатеї инспекциѣнї школаре.

С е в е ш ѣ лн 30 Новем. 1862.

Инспекциѣнеа Сколарѣ дїстр. греко-рѣсѣитѣнѣ.

I. T. I. e. i. ѣ, Протопопѣ.

№. 61—3

Едиктѣ.

Сѣлтана Стоїковїчї пѣскѣтѣ лн Бѣнатѣ дин Вершеѣ, лнпайте кѣ 4 ані ка о некредїноасѣ шѣлѣ пѣрѣсїтѣ пе леѣвїтѣлѣ сѣлѣ вѣрватѣ, пре Іосїѣлѣ Бѣрсанѣ пѣскѣтѣ лн Ілїа шї кѣлнатѣ лн Добра, а кѣрїа локѣлѣ петречерїї нѣ сѣ шїе. — Дѣлї вѣзїндѣсе процесѣ de despѣрѣанїе de вѣрватѣлѣ ei маї сѣсѣ аментїтѣ лн контрї, се провакѣ; — ка дела датѣлѣ маї жоѣлѣ лнсемпнатѣ лн терминѣ de шїлѣ ашї о зї сѣсе пресѣлѣ теze лнпайтеа респектївїлѣ Сѣкѣлѣ Протопресѣвїтералѣ, кѣлї ла дин контрї шї лн пѣлїпїца ei de фадѣ сѣ ворѣ хотѣрѣ лн ле прескрїсе de С. Канѣне але вѣсерїчїеї нѣстрѣ греко-рѣсѣ-рїтѣне дрѣпткредїноасе.

Добра 28 Ноетмвре 1862.

Сѣкѣлѣлѣ Протопресѣвїтералѣ гр.-рѣс. алѣ Трактѣлѣ Дobreї.

Нїкола ѣ de Країнїк, Протопресѣвїтерѣ.